

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Såmannssøndagen - 27. januar 2013

Prekentekest: Matt 13,24-30

Lesetekst I: 5 Mos 6, 1-9

Lesetekst II: 2 Tim 1,1-5; 3,14-17

Godt korn eller ugress?

Tekstsammenhengen

Kapittel 13 i Matteusevangeliet er den tredje av de fem store talekomposisjonene i det første evangeliet og kalles gjerne lignelsestalen, jamfør v. 3 og v.53. Den inneholder i alt sju lignelsesfortellinger som handler om himmelriket. Såmannssøndagens prekentekest, lignelsen om ugresset i hveten, er den andre av disse lignelsene. Den etterfølger lignelsen om såkornet og avsnittet der Jesus underviser disiplene sine om hvorfor han taler i lignelser og Jesu forklaring av lignelsen om såkornet. Lignelsen om ugresset og hveten er særstoff, den finnes bare i Matteusevangeliet.

Vi leser etter lignelsene om sennepsfrøet og surdeigen om disiplene som går til Jesus og vil ha nærmere forklaring på lignelsen om ugresset i åkeren. Jesus gir dem tolkningen av lignelsen. Han gjør det i «huset» (v. 36), det vil si huset i Kapernaum der Jesus bodde når han var der, og som fungerte som et lærehus for disiplene. Predikanten må ta stilling til om, og eventuelt på hvilken måte, han vil trekke Jesu tydning av lignelsen, der han gir en detaljert, allegorisk forklaring av lignelsens enkelte ledd, inn i prekenen.

Tematisk er lignelsen om ugresset i åkeren svært lik lignelsen om fiskenoten (Matt 13,47-50), og det kan i prekenen være en ytterligere anskueliggjørende understrekning av lignelsens poeng å vise til også denne lignelsen, som Jesus forklarer umiddelbart (13,49f): Noten i vannet samler all slags fisk, som hvete og ugress gror sammen i åkeren i vekstperioden. Men når noten er dradd på land, blir fisken sortert, som hvete og ugress skilles i innhøstningen.

Forklaring av noen ord og uttrykk

Formuleringen at Jesus «*la fram*» en lignelse (v. 24 og v.31) er uvanlig. Den minner om 2 Mos 19,7 hvor det heter at Moses «*la fram*» for folkets eldste Herrens ord. Vendingen antyder at lignelsen ikke bare skulle høres, men også grunnes på ('mediteres').

Godt korn: Enten bygg eller hvete. Bygg kunne høstes fra og med slutten av april, hvete noen uker senere. Hvete var foretrukket som kornsort, bygg var fattigmanns korn og også brukt som dyrefor.

Ugresset som sås blant hveten, er trolig en giftplante (raigress). Så hvis hveten iblandes denne planten, blir den helsemessig farlig. Når den spirer, ligner den til forveksling på

hveten, den lar seg vanskelig skille fra den. Men når hveten fikk aks, var det lett å se hva som var ugress, da ble dens mørke frukt synlig.

Lignelsen om ugresset er fortalt på en måte som fengsler og griper tilhørerne. Det er en utfordring til alle som taler over denne teksten, å gjøre det på en fengslende måte!

Tekstkommentarer

Enhver bonde kjente til situasjonen med ugress i åkeren. Men i lignelsen er det så mye ugress at jordeierens tjenerer, som vel var de som hadde utført selve såingen, undret seg: Hvor kommer alt dette ugresset fra? Det var jo godt korn de hadde fått å så. Jordeieren (tidligere oversatt: husbonden) gir dem i den første replikkvekslingen (v. 27 -28a) forklaringen: Dette er landbrukssabotasje, utført av en ond inntrenger, «fienden hans».

I den andre replikkvekslingen (v. 28b-20) er spørsmålet hva som skal gjøres med ugresset. Tjenerne vil vite om de skal luke det bort, jordeieren svarer at det skal få stå og vokse ved siden av hveten helt til innhøstingen. Han gir en botanisk forklaring på det: Den som forsøker å rykke opp raigresset, risikerer – fordi det har et grovere rotsystem enn den fine hveten – samtidig å rykke opp hveten. Begge slag vekster må derfor få vokse sammen, side om side, til høsten kommer. Da, og først da, skal ugresset skilles ut, buntet sammen og brennes (brukes som brensel), mens hveten lagres. I mellomtiden gjelder det å ha tålmodighet.

Her, i avslutningen av lignelsen, ligger lignelsens tyngdepunkt og poeng: «La dem begge vokse der sammen til høsten kommer.» (v. 30). Ugresset må vokse sammen med hveten helt til innhøstingen. Først da kommer atskillelsen.

«Høsten» er i Bibelen et stående bilde på dommen (jamfør Matt 3,12; Mark 4,29). Først ved den endelige dom skal den definitive utskillelsen av det gode og det onde finne sted. Dommen er det Gud som feller, bare han – den tilligger ikke mennesker. Gud har forbeholdt seg hele dommen, den hører Herren til, jamfør 5 Mos 32,35; Rom 12,19; Hebr 10,30.

Lignelsen om ugresset i hveteåkeren er en lignelse om himmelriket, den belyser og illustrerer en spesiell side ved Guds rike. Med Jesus er himmelriket kommet nær, det er nærværende og i vekst allerede nå, selv om ikke alt ondt i verden er utryddet. Men det fullendte gudsriket, der det ikke skal finnes noe uekte og ondt, der de onde er ryddet bort, riket som fremstår i renhet og klarhet, det hører fremtiden til.

En misbrukt lignelse

Lignelsen om ugresset i hveten er i kirkens historie ofte blitt brukt som argument mot 'kirketukt': Man skal ikke skille de frafalne fra de troende i kirken. Men åkeren i lignelsen er ikke kirken, men «verden» (13,38) = alle mennesker. Denne «verden» er full av ugress, i verden lever onde og gode side om side. Og for en riktig anvendelse av lignelsene om Guds rike er det viktig ikke å blande sammen begrepene 'kirke' og 'Guds rike'.

Selv om det er en nær forbindelse mellom dem, skal de ikke identifiseres, de er ikke det samme, men må skjelnes. «Kirken er Guds folk på vei til Guds rike» (Hans Kvalbein). Nettopp Matteusevangeliet har klare tekster om omsorgen for rett lære og liv i kirken: Åpenbare syndere, syndere som holder fast på sin synd, skal kalles til omvendelse, og dersom det ikke nytter, utelukkes fra menighetsfellesskapet (Matt 7,15-20; 18,15-18).

Advarsel mot den «rene» menighet

Opp gjennom kirkens historie har det vært kristne fellesskap med ambisjoner om å skape en «ren» menighet her på jorden: De uekte kristne må renses ut. Lignelsen om ugresset i

hvetetåkeren er en advarsel mot ethvert forsøk på selvrettferdig å luke i Guds åker. Den advarer mot enhver form for utsortering i menigheten før tiden, mot å foregripe dommen og slik oppheve grensen mellom Gud og menneske. For dommen tilligger ikke mennesker, bare Gud. Derfor må det kristne fellesskap her i tiden være åpent og inkluderende, like åpent som en fiskenot i fangstfasen, som fanger fisk «av alle slag» (Matt 13,47).

Tiltalen

Men understrekningen av det åpne og inkluderende kristne fellesskap må ikke føre til at vår preken over lignelsen om ugresset i hvetetåkeren lar være å stille det ransakende spørsmål, først til oss selv som predikanter og så til den enkelte tilhører: Er jeg godt korn eller dårlig korn (ugress) i Guds åker i den nådetid Gud ennå gir? «Den som tror han står, må passe seg så han ikke faller!» (1 Kor 10,12).

Gunnar Johnstad

Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, bibeloversetter, styremedlem i Shalom Askøy, fritidsforkynner i Israelsmisjonen.

gunjohn@online.no